

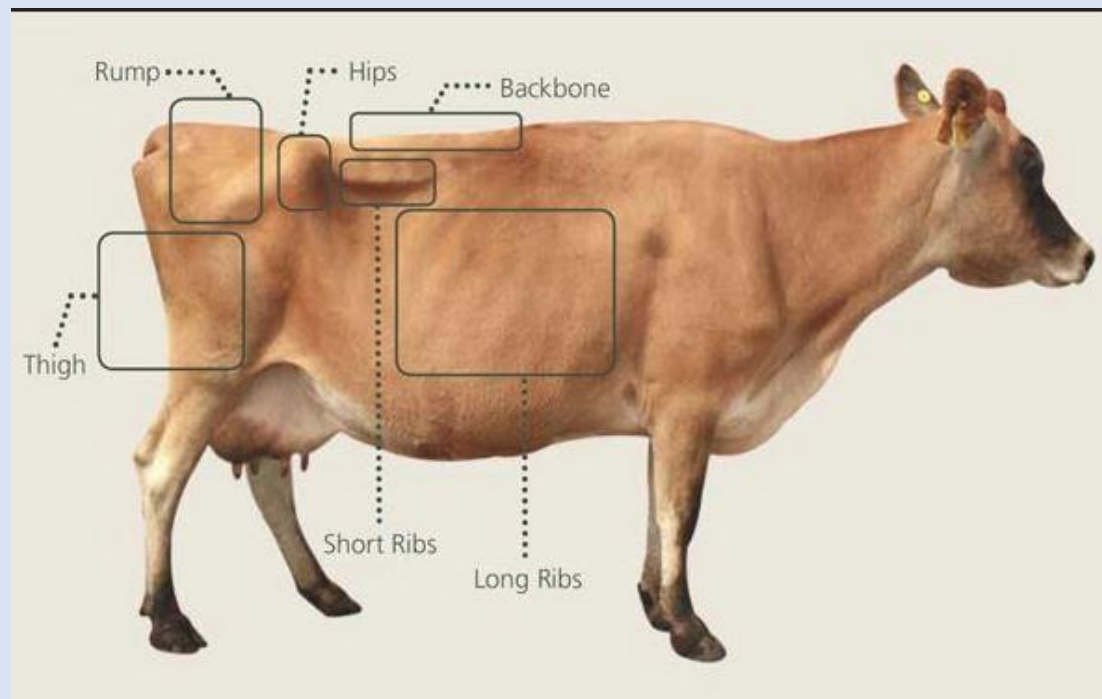
WELFARE SKOTU

Otázky a diskuse

<https://cit.vfu.cz/hzwelfare/index.htm>

Vladimíra Pištěková

- Jaké jsou technologie ustájení skotu u jednotlivých kategorií?
- Jaké jsou nejčastější problémy pohody mléčného skotu?
- Jak se hodnotí tělesná kondice skotu?

-
-
-
-
-
- Jaké znáte zdravotní problémy skotu spojené s výživou?
  - Jaké jsou nejčastější problémy v oblasti zdraví telat?
  - Co se rozumí pojmem výkrm baby beef?
  - Jaká jsou negativa v souvislosti s výkrmem skotu?
  - Jaké znáte evropské protokoly zabývající se hodnocením úrovně welfare skotu, ovcí a koz?

Oblast welfare	Kritéria welfare	Měření
Dobrá výživa	1. Absence dlouhodobého hladu 2. Absence žízně	BCS Poskytování vody, čistota zdrojů vody, jejich funkčnost
Dobré ustájení	3. Pohodlí při odpočinku 4. Tepelná pohoda 5. Snadnost pohybu	Čas potřebný k ulehnutí, zvířata mající problém se zařízením stáje při uléhání, zvířata ležící mimo vyhrazenou plochu k odpočinku částečně nebo úplně, čistota vemene, předních a zadních končetin Měření nebylo nastaveno. Přivazování zvířat, přístup do výběhu nebo na pastvu
Dobré zdraví	6. Nepřítomnost zranění 7. Nepřítomnost nemocí 8. Nepřítomnost bolestivých procedur	Kulhavost volně se pohybujících zvířat a zvířat uvázaných, alterace povrchu těla Kašlání, výtok z nosu, z očí, obtíže dýchací, výtok z vulvy, průjem, somatické buňky v mléce, dystokie, mortalita, nutná porážka Odrohování, kupírování ocasu
Přiměřené chování	9. Uskutečnění sociálního chování 10. Uskutečnění jiného chování 11. Dobrý vztah člověk-zvíře 12. Pozitivní emocionální stav zvířat	Agonistické chování Přístup na pastvu Úniková vzdálenost Kvalitativní vyhodnocení chování

Oblast welfare	Kritéria welfare	Měření
Dobrá výživa	1. Absence dlouhodobého hladu 2. Absence žízně	BCS Poskytování vody, čistota zdrojů vody, jejich funkčnost
Dobré ustájení	3. Pohodlí při odpočinku 4. Tepelná pohoda 5. Snadnost pohybu	Čas potřebný k ulehnutí, zvířata mající problém se zařízením stále při uléhání, zvířata ležící mimo vyhrazenou plochu k odpočinku částečně nebo úplně, čistota vemene, předních a zadních končetin Měření nebylo nastaveno. Přivazování zvířat, přístup do výběhu nebo na pastvu
Dobré zdraví	6. Nepřítomnost zranění 7. Nepřítomnost nemocí 8. Nepřítomnost bolestivých procedur	Kulhavost volně se pohybujících zvířat a zvířat uvázaných, alterace povrchu těla Kašlání, výtok z nosu, z očí, obtíže dýchací, výtok z vulvy, průjem, somatické buňky v mléce, dystokie, mortalita, nutná porážka Odrohování, kupírování ocasu
Přiměřené chování	9. Uskutečnění sociálního chování 10. Uskutečnění jiného chování 11. Dobrý vztah člověk-zvíře 12. Pozitivní emocionální stav zvířat	Agonistické chování Přístup na pastvu Úniková vzdálenost Kvalitativní vyhodnocení chování

Welfare ovcí a koz

Otázky a diskuse

Co je to flushing?

Jaké jsou u ovcí
metody připouštění?

Co je to choul?

Jaká je porodní váha u
jehňat?

V jakém věku je už
činnost trávicí soustavy
jehňat shodná s GIT
dospělých zvířat?

Jaké druhy odstavu
jsou u nás
praktikovány?

Jaký výkrm jehňat se u
nás praktikuje
nejčastěji?

Jak by měla vypadat
pastvina, která se
využívá k chovu
bahnic?

Jaké se používá
oplocení pastvin?

Co je základem výživy
ovcí?

Jaké znáte poruchy zdraví v souvislosti s výživou?

Jaké jsou další nejčastější problémy se zdravím ovcí a koz?

Jak vypadá technologie ustájení u ovcí , koz a vnitřní vybavení farem s jejich chovem?

Jak je správně nastavené mikroklima stáje?

Jak hodnotíme kondici u koz a ovcí?

Welfare Principles	Welfare Criteria	Welfare indicators
Good Feeding	Appropriate nutrition	Body Condition Score Hair coat condition Queuing at feeding
	Absence of prolonged thirst	Queuing at drinking
Good Housing	Comfort around resting	Bedding
	Thermal comfort	Thermal stress
	Ease of movement	Kneeling at the feeding rack
Good Health	Absence of injuries	Severe lameness
	Absence of disease	Abscesses
		Body Condition
		Score Faecal soiling
		Hair coat condition
Appropriate Behaviour	Absence of pain and pain induced by management procedures	Nasal discharge
		Oblivion
		Ocular discharge
		Overgrown claws
Appropriate Behaviour	Positive emotional state	Udder asymmetry
		Improper disbudding
		Severe lameness
		Queuing at drinking
Appropriate Behaviour	Expression of social behaviour	Queuing at feeding
	Expression of other behaviours	Oblivion
	Good human-animal relationship	Latency to the first contact test
	Positive emotional state	Qualitative Behaviour Assessment

- Zkracování ocasů je opatření, které je významné pro hygienu zvířat a působí mimo jiné jako prevence proti parazitickým mouchám, jejichž larvy se vyvíjejí v jemné vlně ovcí a v konečném důsledku ovce usmrtí, zlepšení hygieny zadních partií ovcí má také pozitivní vliv na jejich zabřeznutí i porody jehňat. Problém mají ovce s dlouhým ocasem i při zapouštění. „Zápach exkrementů na ocase totiž odpudí samce, který má ovci oplodnit. Zmiňovaná rizika se týkají především plemen ovcí s jemnou vlnou, která se přirozeně nemohou efektivně zbavit znečištění svými výkaly, k čemuž dlouhý ocas napomáhá, a právě tím vznikají popisovaná rizika. Ne všechna plemena hospodářských zvířat s tímto problémem bojují, například ovcí s hrubou vlnou, jako jsou šumavské ovce nebo valašky, se tato věc tolik netýká.
- Kupírování ocásků jehňat a kůzlat nebo také zkracování ocásků u jehňat a kůzlat se provádí především pomocí strangulačních kroužků, slouží tomu gumičky na ocásky. Kupírování se může provádět téměř okamžitě po porodu až do 8. dne stáří zvířete, protože v tomto období snášejí jehňata a kůzlata tento zákrok nejlépe. Pozdější kupírování ocásků není povoleno pro ekozemědělství a je zakázáno pro plemena Kamerunská ovce, Romanovská ovce, Východofříská ovce a Vřesová ovce. Strangulační kroužek se nasadí na ocásek a umístí se mezi obratle. Již po několika dnech bude vidět, jak ocásek nad gumičkou odumírá a pod gumičkou sílí. Zhruba po 2-3 týdnech ocásek upadne. Děje se tak bez bolesti a bez krve. Rána je stále otevřená. Kupírování ocásků jehňat a kůzlat by se nemělo provádět v létě, protože díky otevřené ráně vzniká možnost sepse, i když se provádí pouze gumičkou na ocásky. Další možností je využití emaskulátorů. Je to technika, kterou používali už naši předci. A třetí možností je využití kauterů.
- **Novelizovaný zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týraní zakazuje s účinností od 1. 2. 2021 kastraci samců a zkracování ocasů zaškrcením varlat nebo částí ocasu hospodářských zvířat.** Novela zákona na ochranu zvířat nabyla účinnosti 1. února 2021. Podle nové novelizace 2022 zákona č. 246/1992 změna – **zmizelo z ustanovení - nebo částí ocasu hospodářských zvířat.**

The background features a large, abstract graphic composed of several concentric, slightly irregular rings. The rings on the left are in shades of blue, while the rings on the right transition into shades of green. The center of the image is a plain white circle where the text is located.

Případové studie

řešení

Chovatel by chtěl poradit zejména s rozměry kotců a lehacích boxů a jejich podlahovými povrchy a typem podestýlky, aby poskytly zvířatům co největší pohodlí ve všech ročních obdobích a s obohacením stáje o prvky zlepšující welfare a zdraví zvířat.

Rozměry boxů jsou legislativně upraveny ve vyhlášce č. 208/ 2004 ve vazném a volném ustájení skotu podle hmotnosti zvířat a kategorie. S větší hustotou narůstá riziko vzájemných střetů, doby stání v neprospěch doby ležení a odpočinku. Je nezbytné dodržovat minimální rozměrové parametry hnojné a pohybové chodby, naháněcích uliček do dojírny. Minimalizované šířky pohybových chodeb způsobují averzi jedné krávy se dotýkat druhé – snaha vyhnout se jiným zvířatům, možnost otočit se.

Podlahové povrchy

Zatím nebyl vytvořen ideální povrchový materiál pro skot ustájený po celý rok ve stáji. Obecně je třeba vyhýbat se povrchům příliš drsným a abrasivním. Zvláště nebezpečné jsou povrchy kluzké. Řešením tohoto problému mohou být drážkované podlahy.

Podestýlka

Asi nejrozšířenějším typem podestýlky v chovech je sláma. Sláma je snadno dostupná jako zbytkový produkt z obilí. Kromě toho má sláma další vlastnosti, pro které se tak hojně využívá. Dá se dobře skladovat a manipulovat s ní. Do boxových loží stlaných slámou zvířata velice ráda zalehávají. Sláma se dokáže dobře přizpůsobit tvaru těla zvířete a to dělá lože pro zvířata velice pohodlným.

Separát

Stlaní nebo přistýlání separátem je v současné době nejprogresivněji se vyvíjející technologie, co se podestýlky týče. Jedná se o pevnou část, která se získá z kejdy, po oddělení její pevné složky od tekuté. Tato technologie se dostává do popředí mimo jiné díky rozvoji bioplynových stanic. Při dobře zvládnutém technologickém postupu zpracování, lze tímto způsobem získat pohodlnou podestýlku s dobrými vlastnostmi.

Piliny a písek jsou třetí možností, i když se jedná o velmi vhodné podestýlky. Jejich hlavní problém na našem území je jejich dostupnost. V případě písku i další problémy spojené s použitím jako podestýlky v boxových ložích. Zejména se jedná o čištění a sušení již použitého písku, které je nezbytné pro jeho vrácení. Neopomenutelné je i opotřebení některých technologií v důsledku použití písku, který samotný nebo ve spojení s vodou působí jako brusný papír. Pokud je možnost získat za rozumnou cenu piliny, nebo je-li dokonce v rámci podniku možnost z přidružené výroby mít stálý přísun pilin zadarmo, je tento typ podestýlky velmi vhodnou volbou. Musí se dát ale pozor na rozdílnou nasákavost pilin v závislosti na druhu dřeva a na tom, zda jsou piliny ze dřeva proschlého nebo čerstvého. Nevhodné je použití holého betonu!

Prvky zlepšující welfare a zdraví zvířat

Drbadla jsou řešena, aby zlepšovala zdravotní stav krav, pohodlí a celkovou pohodu. Drbadlo se začne otáčet, jakmile přijde se zvířetem do kontaktu, volně se vychyluje do všech směrů a drbe krávy shora, podél těla. Dalším komfortním prvkem je lapač much, sprchy snižující zejména v letním období přehřívání zvířat, minerální lizy.

Chovatel potřebuje poradit čemu má věnovat zvýšenou pozornost v oblasti welfare ovcí.

Zvýšenou pozornost při práci a zacházení se zvířaty je nutné zejména:

při havarijním stavu a nenadálých událostech, kdy jsou zvířata velmi rozrušená a chovají se dle instinktů a pudů,

pokud jsou zvířata vystavena nepříznivým vlivům prostředí – hluk, tepelný stres, chladový stres, únik chemikálií, útok hmyzu či parazitů apod.,

pokud jsou hladová a žíznivá, pokud jdou zvířata do cizího prostředí a pokud s nimi zachází cizí lidé na které nejsou navyklá,

skupiny tvoříme z jedinců, kteří se znají a dbáme znalostí etologie - rivalita mezi samci, útoky kozlů v době připouštění apod.,

při sestavování skupin je vhodné do skupiny začlenit více cizích zvířat najednou než samotné jedince, skupiny tvořit ze zvířat přibližného věku a hmotnosti,

dbát zvýšené opatrnosti a bezpečnosti při práci se zvířetem poraněným, u rodičích a kojících koziček a koz - mateřské obranné chování,

Zvýšenou zvířat na pastvu - nestát nikdy ve směru pohybu zvířat,

u rohatých zvířat a plemeníků platí zásada - nikdy se ke zvířeti neotáčej zády, při chovu vyššího počtu koz se chov organizuje většinou tak, že v době kocení jsou kozy ustájeny individuálně v porodním kotci, kde setrvávají maximálně do 2 až 5 dnů (déle setrvávají pouze kozy s poporodními komplikacemi - těžký porod, zadržení lůžka, vyčerpání apod.),

v chovech s větším počtem koz je vhodné organizovat skupinové kotce, kde jsou společně ustájeny kozy s kůzlaty, v takovýchto skupinách je součástí plochy kotce také tzv. školka, což je ohrádka uzpůsobená pouze k průchodu kůzlat (v této školce mají kůzlata k dispozici jadrná krmiva, pozornost při práci a zacházení se zvířaty je nutné zejména:

pozor na stádové chování, průlezy školky jsou uzavíratelné - uzavírají se při: řízeném kojení, kastraci, očkování, kontrole zdraví, označování, odstavu apod.,

podlahy kotců jsou nejčastěji plné, méně častěji pak roštové či poloroštové, podlahovina nesmí jakýmkoliv způsobem poškozovat zdraví zvířat - zejména končetiny,

podlahy v místech s nároky na zvýšenou hygienu (dojírny, čekárny, mléčnice apod.) musí být dobře omyvatelné a dezinfikovatelné, roštová podlaha musí mít rovnou nášlapnou plochu a nesmí kozám poškozovat končetiny, šířka nášlapné plochy roštnice musí být min. 500 mm, minimální šířka mezery roštnice je 12 mm, maximální u kůzlat 18 mm, u dospělých koz 22 mm, rošty musí být odolné mechanickým (stání, pohyb), fyzikálním (zatížení na jednotku plochy) a chemickým (moč, stájové plyny apod.) vlivům a rošty zabezpečují propadávání a prošlap výkalů do podroštového prostoru.

Jaké vhodné způsoby manipulace se u jednotlivých kategorií ovcí používají u jedinců a stáda?

- S ovce musí být zacházeno klidně, ošetřovatel se musí vyhýbat aktivitám, kterých by se ovce bály, byly při nich zraněny.
- **Manipulace skupiny** – důležité držet stádo pohromadě a využívat jejich stádový instinkt Využití ovčáckého psa (u ovcí, které jsou na něj zvyklé), pes pobíhá v půlkruzích za stádem Pokud se nějaká ovce zdrží (vzdálí) je nutné vyčkat, až se připojí zpět Při pohybu musí být klid Pokud ovce vykazují při delších přesunech únavu, je vhodné dát skupině chvíli na odpočinek Pokud skupina musí projít bránou, musí být vstup dost široký, prevence zranění.
- **Manipulace s jednotlivcem** Přistupovat zezadu, když jsou v dostatečně malém prostoru pro snadné zachycení. Efektivní zachycení hlavy – ruka umístěna pod bradou jemně ji zvedá, druhá ruka zajišťuje zád'. Hlavu ovce s rohy je možné za ně přichytit, mohou být nebezpečné. K zachycení ovce za zadní končetinu může být použita ovčácká hůl, použití hole na krku může způsobit poranění ovce. **Nikdy nechytat ovci za hlavu, končetiny, vlnu ani ocas!**
- **Fixace jedince** – obvykle stačí jen položit ruku pod bradu a druhou rukou jistit zád', popřípadě je možné ohnout krk do strany Pokud ovce odchází, je možné tělo přidržovat u stěny koleny. V otevřených prostorech je možné chytit ovci zezadu a posadit ji na zád', končetiny ošetřovatele ovci přidržují – běžná metoda pro úpravu paznehtů a stříž (ne u vysoce březích) Fixace za použití ohlávky, obojku. U jehňat je možnost krátkodobé fixace – ohnutí zadní končetiny za krk jehněte. Ve fixačním zařízení jednotlivce ne více zvířat v pracovní uličce.